

MĘŻOW (46) *ai*

-ów, -ow-.

sg m N mężów (4). $\diamond$ *G* mężow(e)go (4). $\diamond$ *f N (attrib)* mężowa (4), mężowã (3); -a *GroicPorz*, *SarnStat*; -ã *Mącz* (2); -a : -ã *Leop* (2 : 1). $\diamond$ *G* mężowój (5); -ěj (1), -(e)j (4). $\diamond$ *A* mężowę (5). $\diamond$ *I* mężowã (3). $\diamond$ *L* mężowój (3). $\diamond$ *n I* mężow(e)m (1). $\diamond$ *L* mężowym (1). $\diamond$ *pl N m pers* mężowi (1). *subst* mężow(e) (1). $\diamond$ *G* mężowych (4). $\diamond$ *D* mężowym (1). $\diamond$ *A m pers* mężow(e) (1). *subst* mężow(e) (3). $\diamond$ *I m* mężowými (2); -émi (1), -(e)mi (1).

Sł stp notuje, Cn s.v. niewiasta mężna, Linde XVI w.

Przymiotnik od „mąż”:

1. *Od znac. ‘mężczyzna’; viri Vulg* (5) :

a. *Będący częścią mężczyzny pojmanego jako istota złożona z ciała i duszy* (1) : Boć záplátá nieuciwey niewiálthy/ ledwie łtoi zá ieden chleb: álec niewiálthá/ prze drogá duflę mężowę imuie. *Leop Prov* 6/26.

b. *Którego podmiotem, bezpośrednim uczestnikiem jest mężczyzna* (4) : Wífelka drogá mężowá/ zda mu lie być profta: ále Pan waży łercá. *Leop Prov* 21/2, *Prov* 20/24, 21/8.

α. *O chorobach męskich* (1) :

Szereg: »tak mężowy, jako i niewieści« (1): To też włzytko ná czemby iedno ieździł mąż płynienie máiący/ będzie nieczyfto. (*marg*) [...] tem płynieniem ták mężowem iáko y niewieściem / o ktore^m thu przypomina/ dáie nam znác/ iż Pan Bog po nas chce wielkiej á ofobliwey czyftości. (–) *BibRadz Lev* 15/9.

2. *Od znac. ‘małżonek’; viri Vulg; mariti JanStat* (41) :

Wyrażenie: »zakon mężow« = *lex viri Vulg* (2): lecz iefliby mąż iey vmárł; wolna ieft odzakonu mężowe^{so}. *WujNT Rom* 7/2, *Rom* 7/3.

a. *Będący częścią ciała małżonka* (2) : Biegłá v mężowych nog vpádłá ná ziemię/ Połpołu z nim zginełá *RejZwierz* 19v; *KuczbKat* 260.

b. *Związany z małżonkiem stosunkiem rodzinnym* (14) : *BierEz Cv*; *Dziewierz*/ ieft brat mężow. *GroicPorz* gg4v, gg4v [2 r.]; *BibRadz* I 2b *marg*; *Mącz* 146d, 398a [2 r.]; *CzechRozm* 153; áż trzy grzywny dochodu/ álbo czynłzu náznácą iéy [*wdowie*] potomkowie mężowi. *SarnStat* 632, 599 [2 r.]; Więc też drugie łotrynie/ y po śmierci chćiály Mężowe ószukywać dziedzice *KlonWor* 62.

W charakterystycznych połączeniach: brat mężow(-a, -e) (3), dom, dzieci, dziedzic, matka, ociec, potomek, przyjaciel [= krewny] siostra (3), żona.

Szereg: »żenin albo mężow« (1): Levir – Brat zenin, albo mezow, łzwagier. *Calep* 594a.

c. *Właściwy małżonkowi jako cecha jego charakteru* (1) : Iedni rzeká z łzaleńftwá/ żeś to vczyniá/ Drudzy/ iż dla niecnoty lámás lie zábiłá. Dla łrogości mężowéy/ drudzy łzeptác będą *GosłCast* 36.

d. *Którego podmiotem, wykonawcą, bezpośrednim uczestnikiem jest małżonek* (16) : *BierEz* G4v; *KrowObr* 225; *Leop Prov* 6/34; *BielKron* 2; *Mącz* 481c; *GórnDworz* Y5, Cc, Ccv; A niechay z chuciá zołtawáią w domu/ chybá žeby ym wyniść potrzebá byłá: czego też bez woley Mężowey niech nigdy czynic nieśmieią. *KuczbKat* 260; *CzechRozm* 197; *WerKaz* 290; Oná [*żona*] mężowym kłopotóm

zábiega *KochPieś* 42; Tóž fie ma rozumieć/ gdzieby po śmierci mężowéy szła za drugiego męża
SarnStat 591, 184, 637.

W przeciwstawieniu: »mężowy ... żenin« (1): Zbieżeniém y występki mężowými, pośląg y oprawá żeniná nie bywa zgwałcona ani nárufzona. *SarnStat* 632.

W charakterystycznych połączeniach: kłopot mężowy(-a, -e), moc (3), niebytność, niemilość, słowo, śmierć (3), wola (3), występek (2).

e. *Którego obiektem jest małżonek (2) :* *BielKron* 427v; niewiáftá ieft chwałá mężowá. *WujNT* 1.*Cor* 11/7.

f. *Stanowiący własność małżonka lub dla niego zastrzeżony (4) :* Száty mężowe ty máią idź ná poły z dzyećmi *UstPraw* B2v; Dobrze wzyficy obaczá/ iż lepzy rząd będzie/ Gdy żoná ná mężowym mieyfcu w Rádzie siędzie. *BielSjem* 4; Zá mężowe pieniądze cały May gáchował. *KlonWor* 60, 59.

W charakterystycznych połączeniach: mężowe miejsce, pieniądze (2), szaty.

Cf **MĘSKI, MĘŻCZYŃSKI, MĘŻCZYŹNI, MĘŻNY**

MM